

دسته سوم

دسته سوم

ملاک عدم خمس در مئونه زندگی که به صورت هزینه های جاری زندگی مصرف می شود، مطابقت با شأن و به دور از اسراف بودن است.

شأن در هدیه

در صورتی هدیه جزو مئونه است که بیش از شأن هدیه دهنده نباشد، وگرنه خمس مقدار بیش از شأن باید توسط هدیه دهنده پرداخت شود.

قبض و تحویل هدیه و سوغات

در صورتی که سوغاتی یا هدیه قبل از پایان سال خمسی تحویل نشده باشد، مئونه محسوب نمی شود و خمس آن باید پرداخت شود.

گاهی در سفرهای زیارتی مقداری لباس و وسایل برای سوغات تهیه می کنیم ولی مورد آن پیش نمی آید و آن را برای زمانی دیگر که بخواهیم سوغات دهیم نگه میداریم؛ وضعیت خمس این موارد چگونه است؟

خمس مقداری که در سررسید سال خمسی نگه داشته اید، باید پرداخت شود.

پس گرفتن هدیه

اگر از درآمد بین سال هدیه داده شود و بعد از سال خمسی از هبه رجوع و پس گرفته شود، به مجرد دریافت، باید خمس آن را بپردازد.

هدیه مالی که خمسش داده نشده است

اگر مالی که خمس آن داده نشده است، هدیه داده شود، اشکال ندارد، اما خمس آن بر عهده هدیه دهنده است.

اگر شخصی مالی را که خمس آن داده نشده، به مسجد ببخشد، آیا پذیرفتن آن جایز است؟

گرفتن آن جایز است، ولی خمس آن بر عهده ی هدیه دهنده است.

هدیه به همسر و فرزند

آیا به طلایی که شوهر برای همسرش میخرد، خمس تعلق می گیرد؟

اگر به مقدار متعارف و مناسب شأن او باشد، از مئونه سال محسوب می شود و خمس ندارد.

آیا جایز است که انسان مالی را قبل از گذشت سال بر آن، به همسرش هدیه دهد، با آنکه میدانند وی آن مال را برای خرید خانه در آینده و یا مخارج ضروری ذخیره خواهد کرد؟

اگر بخشش صوری نباشد و مناسب شأن هدیه دهنده باشد، اشکال ندارد.

زن و شوهری برای اینکه خمس به اموال آنها تعلق نگیرد، قبل از رسیدن سال خمسی شان، اقدام به هدیه کردن سود سالانه ی خود به یکدیگر می کنند؛ امیدواریم حکم خمس آنها را بیان فرمایید.

بخشش هایی که صوری است، خمس واجب را ساقط نمی کند.

سال خمسی من آخر دی ماه سال است؛ آیا حقوق دی ماه که در آخر آن می گیرم، خمس دارد؟ اگر بعد از دریافت، مقدار باقیمانده آن را (که طبق عادت هر ماه پس انداز می شود) به همسر هدیه کنم، آیا خمس به آن تعلق می گیرد؟

حقوقی که قبل از سال خمسی دریافت می کنید یا قبل از پایان سال خمسی امکان دریافت آن را دارید، پرداخت خمس مقدار زائد بر مئونه ی آن سال واجب است، اما آنچه به همسر خود یا به دیگری هدیه می دهید، اگر صوری نباشد و به مقدار مناسب با شأن عرفی شما باشد، خمس ندارد.

اگر مقداری پول برای فرزند کنار گذاشته شود و به عنوان هبه به او بخشیده شود، آیا پول هبه شده خمس دارد؟

اگر بخشش واقعی باشد، خمس ندارد.

شخصی ملکی را با مال غیر مخمس به قیمت بالایی خریده و مبلغ زیادی هم خرج اصلاح و تعمیر آن کرده و آن را به فرزند غیر بالغ خود هبه و به طور رسمی به اسم او کرده است؛ خمس مکلف مذکور چگونه است؟

اگر این مقدار هبه در شأن او بوده و قبل از سررسید سال خمسی خریده و هبه کرده است، خمس ندارد.

یک واحد مسکونی به عنوان هدیه ی عروسی به دخترم دادم؛ آیا خمس آن را باید بپردازم؟

اگر عرفاً مطابق شأن شما باشد و سال خمسی بر آن نگذشته باشد، خمس آن واجب نیست.

صدقات و حقوق شرعیّه

مبالغی را که انسان مطابق شأنش برای امور خیریه مانند کمک به مدارس، آسیب دیدگان از سیل و... انفاق می کند، آیا از مئونه ی سال محسوب می شود و خمس ندارد؟

خمس ندارد.

اسراف و مئونه حرام

کالایی که مورد نیاز نیست یا اسراف و تبذیر محسوب می شود و نیز هزینه خرید وسایل حرام، مثل انگشتر طلای مردانه، آلات لهو و لعب، ابزار قمار و مانند آن جزو مئونه محسوب نمی شود و خمس آن باید پرداخت شود.

بنده به خاطر بی اطلاعی از حرمت استفاده از طلا برای مرد، چند سال گردن [بند طلا همراه داشتم و الان متوجه حرام بودن استفاده از آن شدم؛ آیا این طلا خمس دارد؟

اگر از درآمد سال بوده، باید خمس ارزش آن در پایان سال خمسی اول را با محاسبه ی تنزل ارزش پول بدهید.

برای مجلس دامادی فرزندم به خاطر رودربایستی با آشنایان و اصرار فرزندم، در یکی از بهترین سالن های گران قیمت شهر با هزینه های گزاف به همراه انواع پذیرایی ها مراسم برگزار نمودیم؛ حال سؤال من این است که اگر در این رابطه اسراف شده باشد، هزینه ای که شده را باید خمس دهم؟

هزینه های اسرافی و مازاد بر شأن اجتماعی تان جزو مئونه نیست و باید خمس آن را بپردازید.

صرفه جویی بیش از متعارف در مئونه

فردی که زندگی را بر خود یا خانواده اش سخت می گیرد و کمتر از شئون خود و خانواده اش خرج می کند، نمی تواند مقدار صرفه جویی شده را مئونه به حساب آورد و خمس آن را نپردازد.

من به خاطر صرفه جویی در هزینه های جاری زندگی مشترک، مقدار پولی پس انداز نمودم؛ ولی شنیده ام که به پس انداز پولم از این راه نیز خمس می آید؛ آیا به خاطر سختی ای که به خانواده ام آمده قسمتی از این پول را معاف از خمس می دانید؟

خیر، صرفه جویی در مئونه باعث عدم تعلق خمس نمی شود.

صرف درآمد برای فرار از خمس

اگر کسی برای فرار از خمس درآمدش را خرج کند، خمس او ساقط می شود؟

اگر خرج متعارف و غیر اسرافی باشد، خمس تعلق نمی گیرد.

عدم استفاده وسایل چندتکه ای

آیا استفاده از بعضی از تکه های یک سرویس ظرف، مثلاً چهل تکه، برای عدم تعلق خمس به آن کافی است؟

معیار عدم تعلق خمس به لوازم منزل، صدق عنوان نیاز به آن مطابق با شأن عرفی مناسب با فرد است، هر چند در طول سال از آن استفاده نشود.

برای تهیه ی وسایل زندگی مورد نیاز مجبور به تهیه ی کل سرویس آن هستیم ؛ یعنی با وجود عدم نیاز به آن وسیله مجبور به تهیه ی کل سرویس می شویم ؛ حکم خمس آن قطعه از وسیله که مورد نیاز نیست چگونه است؟ اگر مجبور نباشیم سرویس کامل بخریم، چطور؟

در صورتی که خرید سرویس مورد نیاز به صورت کامل متعارف باشد خمس ندارد.

آیا استفاده از یک جلد از دوره ی کتابی که از چندین جلد تشکیل شده (مانند وسائل الشیعه) باعث ساقط شدن خمس تمام آن دوره می شود یا اینکه باید از هر جلد کتاب یک صفحه خوانده شود؟

اگر مجموع آن دوره مورد نیاز باشد و یا خرید جلدی که به آن احتیاج است متوقف بر خرید دوره ی کامل آن باشد، خمس ندارد ؛ در غیر این صورت باید خمس مجلداتی که الان مورد نیاز نیست پرداخت شود و مجرد خواندن یک صفحه از هر جلد کتاب، برای ساقط شدن خمس کافی نیست.

تهیه مئونه مورد نیاز آینده به صورت تدریجی

اگر تهیه ی لوازم مورد احتیاج در آینده، از قبل متعارف باشد و مقدار آن هم به اندازه ی شأن عرفی باشد، در حکم مئونه است و متعلق خمس نیست.

آیا به جهیزیه ای که برای دخترم به تدریج تهیه می کنم، همچنین به لوازمی که پسرم هنگام ازدواج باید به عروس بدهد، خمس تعلق می گیرد؟

اگر تهیه آن به صورت مذکور متعارف باشد، خمس ندارد.

گاهی لوازم منزل مثل یخچال به قیمتی کمتر از قیمت بازار به ما فروخته می شود ؛ این لوازم در آینده یعنی پس از ازدواج مورد نیاز ما است ؛ با توجه به اینکه بعد از ازدواج باید آنها را به چند برابر قیمت فعلی تهیه کنیم، آیا در حال حاضر که بدون استفاده است، خمس تعلق می گیرد؟

اگر آنها را با منفعت کسب سال برای استفاده در آینده خریده اید و در سال خرید مورد نیاز شما نبوده، باید خمس قیمت آن را در سر سال خمسی بپردازید ؛ مگر آنکه تهیه آنها از قبل، متعارف باشد و مقدار آن هم به اندازه شأن عرفی شما باشد، در این صورت جزو مئونه محسوب می شود و خمس ندارد.

اگر فردی برای تهیه خانه ی مورد نیاز با درآمد سال، زمین بخرد و شروع به ساخت خانه کند ولی قبل از اتمام آن،

سال خمسی برسد، آیا خمس این منزل نیمه کاره و مصالح خریداری شده واجب است؟

خمس ندارد.

فردی دارای زمینی است که مناسب شأن و مورد نیاز او جهت ساخت مسکن برای عائله اش می باشد، ولی در طول سال خمسی، قدرت ساخت آن را ندارد یا در یک سال نمی تواند آن را تکمیل کند، آیا پرداخت خمس آن بر او واجب است؟

خمس ندارد.

اینجانب امتیاز واگذاری زمینی را از شخصی که عضو تعاونی است به قیمت صد میلیون تومان خریداری کرده ام که مبلغ چهل میلیون تومان آن را قرض کرده ام؛ با توجه به اینکه بنده هنوز زمینی دریافت نکرده و سال خمسی نیز فرارسیده است آیا به آن خمس تعلق می گیرد؟

اگر زمین برای ساخت مسکن مورد نیاز تهیه شده، متعلق خمس نیست و پولی هم که قرض کرده اید، خمس ندارد.

خانه برای آینده فرزندان

اگر پدر برای آینده ی فرزند خانه یا زمین تهیه کند، در صورتی که عرفاً تهیه ی مسکن بر عهده او باشد و نتواند در زمان نیاز تهیه کند، به آن خمس تعلق نمی گیرد.

پس انداز درآمد برای جهیزیه

آیا پس انداز برای صرف در مخارج ضروری مانند مئونه، جهیزیه، درمان و... متعلق خمس است؟

به طور کلی پس انداز درآمد متعلق خمس است؛ البته پس انداز مقداری پول برای پیشامدهای احتمالی چنانچه با دادن خمس، مقدار باقیمانده کفایت نمی کند و نگرانی شخص برطرف نمی شود خمس ندارد.

بنده دختری نه ساله دارم که از هم اکنون حسابی در بانک برای او باز نموده و ماهیانه مبلغی کم به این حساب واریز می کنم به این نیت که برای تهیه جهیزیه از آن استفاده کنم؛ آیا به این وجه خمس تعلق می گیرد؟

اگر به عنوان هبه به او به حساب واریز می کنید، خمس ندارد اما اگر هبه نشده است و صرفاً حساب به نام او است، خمس دارد

پول پیش پرداخت برای خرید مئونه

مبلغ صد هزار تومان به مؤسسه ای پرداخت نمودم تا در آینده زمین مسکونی به من تحویل دهد و الان یک سال از آن می گذرد و از طرفی قسمتی از آن پول مال خودم است و قسمت دیگر را قرض کرده و مقداری از قرض را هم

پرداخته ام؛ آیا به آن خمس تعلق می‌گیرد؟ مقدار آن چقدر است؟

اگر تهیّه زمین برای ساخت مسکن مورد نیاز، متوقف بر پیش پرداخت مقداری از پول آن باشد، مبلغ پرداخت شده خمس ندارد.

تهیّه اقساطی مؤونه

منزل مسکونی ام را با وام تهیّه کرده و ماهانه اقساط آن را می‌پردازم؛ آیا به آن خمس تعلق می‌گیرد؟

به طور کلی اگر مؤونه با وام و قرض تهیّه شده باشد، اقساط پرداختی که از درآمد بین سال پرداخت می‌شود، خمس ندارد.

مایحتاج خریداری شده برای یک سال

هر سال در اسفندماه نمایشگاه تشکیل می‌شود و چون قیمت آن مناسب است مایحتاج یک سالمان را خصوصاً لباس های زمستانه و تابستانه بچه‌ها را از آنجا خریداری می‌کنیم؛ آیا به اینها خمس تعلق می‌گیرد؟

مواردی که قبل از سررسید سال خمسی مورد نیاز است، خمس ندارد و مواردی که مربوط به بعد از سال خمسی است، متعلق خمس است.

خرید مایحتاج با پول مخمس

اگر مکلف، خمس هر درآمد را به مجرد دریافت بپردازد و با آن مایحتاج زندگی را بخرد، در صورتی که سال بر آن بگذرد، خمس تعلق می‌گیرد؟

خمس تعلق نمی‌گیرد.

خرید مؤونه با پول متعلق خمس

اگر با درآمدی که متعلق خمس است و خمس آن داده نشده، وسایل و چیزهای مورد نیاز زندگی مانند خانه، وسایل نقلیه، فرش و... تهیّه کنم، خمس پول خریدش به خاطر مؤونه شدن بخشیده می‌شود؟

باید خمس قیمت خرید را همراه با تورّم آن بپردازید.

آیا به خانه ای که قبلاً با مالی که خمس آن داده نشده ساخته شده است، خمس تعلق می‌گیرد؟ بر فرض تعلق، آیا خمس بر اساس قیمت فعلی محاسبه می‌شود یا قیمت زمان ساخت؟

اگر از درآمدی که سال بر آن گذشته، ساخته شده است، خمس آن پول در سر سال خمسی اوّل با محاسبه تورّم باید

پرداخت شود.

خروج از مؤنه

اگر مؤنه پس از مدتی که مورد نیاز یا مصرف بوده است، از مؤنه خارج شود، در صورتی که بعد از گذشت سال خمسی از مؤنه خارج شده باشد متعلق خمس نیست، ولی اگر قبل از سررسید اولین سال خمسی از مؤنه خارج شود، باید خمس آن را به قیمت روز سررسید بپردازد.

بنده برای منزل یک تخته فرش جدید گرفتم و فرش قبلی چندساله ام را کنار گذاشتم؛ آیا فرش قبلی خمس دارد یا معاف از خمس است؟

فرش مؤنه ی قبلی شما که بعد از سال کنار گذاشته اید، خمس ندارد و همچنین اگر فرش جدید مورد نیاز شما بوده، آن نیز خمس ندارد.

اگر با درآمد بین سال وسیله ای که برای زندگی نیاز دارد بخرد و قبل از سررسید سال خمسی نیازش برطرف شود، آیا باید خمس آن را بدهد؟

در این صورت پرداخت خمس آن واجب است.

خانه مؤنه اجاره داده شده

شخصی مسکن مورد نیاز تهیه می کند و به عللی نمی تواند در آن سکونت کند یا مدتی آن را اجاره داده سپس از سکونت در آن منصرف می شود و آن را می فروشد؛ بر فرض که در این مدت، سال خمسی بر آن گذشته باشد، حکم خمس آن چگونه است؟

سکونت شرط نیست، بلکه اگر مورد نیاز و در شأن او بوده است، مؤنه محسوب می شود و در فرض فروش بعد از سال خمسی، پول آن خمس ندارد، ولی مبالغ اجاره جزو درآمد سال است که اگر تا پایان سال در مؤنه مصرف نشود، مشمول خمس است.

تبدیل مؤنه به مؤنه دیگر

تبدیل مؤنه به مؤنه ی دیگر خمس ندارد.

تبدیل خانه کلنگی به واحدهای آپارتمانی

کسی خانه ی کلنگی را که مؤنه بوده برای ساخت چند آپارتمان تحویل میدهد که در پایان کار، دو یا سه واحد آپارتمان بگیرد؛ حکم خمس واحدهای اضافی چیست؟

اگر همه ی واحدهای دریافتی مورد نیاز باشند، خمس ندارد؛ در غیر این صورت، اگر واحد اضافی را به قصد اجاره دادن و کسب درآمد دریافت کرده است، تا زمانی که نفروخته است خمس ندارد و پس از فروش، افزایش قیمت آن پس از کسر اصل و مقدار تورّم جزو درآمد سال فروش می شود و اگر به قصد فروش و کسب سود باشد، باید در سررسید هر سال خمسی خمس مقدار ترقی قیمت را که خریدار دارد پس از کسر تورّم بپردازد.

تبدیل مئونه به سرمایه

اینجانب خانه ی چندساله ی مسکونی ام را فروختم و پول آن را در گردش سرمایه کار و کاسبی قرار دادم؛ آیا گردش سرمایه ی من معاف از خمس است؟

پول فروش مئونه ی سالهای گذشته که از مئونه بودن خارج شده، خمس ندارد، حتی اگر آن را در گردش سرمایه قرار دهد؛ البته در این صورت ترقی قیمت آن در سررسید هر سال خمسی، پس از کسر مقدار تورّم متعلق خمس است.

مکانی به عنوان پارکینگ خودروی شخصی ساخته شده است؛ پس از مدتی برای اجاره دادن و کسب درآمد اختصاص داده شده است؛ آیا متعلق خمس است و باید خمس آن پرداخت شود؟

اگر تغییر کاربری، بعد از سال خمسی انجام شده است، خمس ندارد.

اگر خانه ی مئونه ام را بعد سال، برای محلّ شرکت و یا انبار استفاده کنم، همچنان معاف از خمس هستم؟

در فرض مرقوم خمس ندارد؛ بلی اگر فروخت، احتیاط مستحب است که خمس افزایش قیمت آن را بدهد.

مغازه یا انبار تجاری ملحق به منزل

منزل مورد نیازی گرفته ام که یک مغازه داخل کوچه هم دارد ولی هدفم منزل بود؛ آیا به این مغازه سر خانه خمس تعلق می گیرد؟

اگر مغازه را نیز با قصد استفاده مسکونی خریده اید، متعلق خمس نیست، وگرنه در صورتی که فقط امکان استفاده تجاری دارد _ هر چند استفاده نکنید یا اجاره ندهید _ مازاد بر مئونه و متعلق خمس است.

فروش مئونه

اگر مئونه ی زندگی بعد از سال خمسی فروخته شود، پول فروش آن خمس ندارد.

چند سال پیش ماشینی خریدم که در حال حاضر فروش آن به چندین برابر قیمت ممکن است؛ در صورت فروش و گرفتن قیمت فعلی آن، می خواهم خانه ای برای سکونت بخرم؛ آیا به مجرد دریافت پول، همه ی آن خمس دارد یا فقط به پولی که با آن ماشین را خریده ام، خمس تعلق می گیرد و مقدار باقیمانده که همان مقدار افزایش قیمت ماشین است، جزو درآمد سال فروش ماشین محسوب می شود که اگر تا پایان سال فروش در مخارج زندگی مصرف

نشود، خمس به آن تعلق می گیرد؟

اگر ماشین مئونه بوده است، پول فروش آن خمس ندارد؛ ولی اگر وسیله ی کسب درآمد بوده است و خمس قیمت اولیّه آن پرداخت شده است، رشد قیمت پس از کسر قیمت اولیّه و تورّم آن درآمد سال فروش محسوب می شود.

اگر شخصی خانه ی مسکونی خود را پس از گذشت سال خمسی فروخته و پول آن را برای استفاده از سود آن در بانک بگذارد و سپس سال خمسی اش برسد، چه حکمی دارد؟ و اگر این پول را برای خرید خانه پس انداز کند، چه حکمی دارد؟

خمس ندارد.

خانه، ماشین و لوازم مورد نیاز انسان یا خانواده ی او که از درآمد سال خرید شده است، اگر در اثر ضرورت و یا به منظور تبدیل به جنس بهتر فروخته شود، از جهت خمس چه حکمی دارد؟

اگر قبل از رسیدن سال خمسی تبدیل به مئونه ی دیگری شود یا فروش آن بعد از سال خمسی باشد، خمس ندارد.

زمین و خانه فروخته شده

اینجانب با پول مخمس، قطعه زمینی را به این نیت خریداری کردم که اگر توانستم، در آن زمین، خانه ای بسازم و زندگی کنم و اگر نتوانستم، آن را بفروشم و خانه ای بخرم؛ بعد از چند سال که زمین ترقی کرد، آن را فروختم و بلافاصله در همان سال خمسی با اضافه مقداری از اندوخته ی خود خانه ای برای سکونت خریدم؛ آیا به پول این خانه خمس تعلق می گیرد؟

خمس ندارد.

پس انداز برای آینده نزدیک

پس انداز پول مطلقاً خمس دارد، مگر آنکه تا پنج روز بعد از سررسید سال خمسی در مئونه مصرف شود؛ البته پس انداز مقداری پول برای پیشامدهای احتمالی چنانچه با دادن خمس، مقدار باقیمانده کفایت نمی کند و نگرانی شخص برطرف نمی شود خمس ندارد.

آخرین حقوق سال

اگر سال خمسی من، اوّل ماه باشد و حقوق من چند روز قبل از سال خمسی واریز شود، آیا به حقوق این ماه خمس تعلق می گیرد؟

اگر تا پنج روز پس از سررسید سال خمسی مصرف شود، خمس ندارد، همچنین است حکم مساله در جائیکه با پرداخت خمس، باقیمانده آن کفاف مخارج ماه آینده را نکند.

پس انداز برای تهیه ضروریات زندگی

شخصی خانه ای برای سکونت ندارد و برای خرید مسکن یا تهیه مایحتاج زندگی، مالی را پس انداز کرده است؛ آیا این مبلغ خمس دارد؟

پس انداز منفعت کسب اگر برای تأمین هزینه های زندگی در آینده باشد، سر سال خمسی، خمس دارد مگر اینکه پس انداز برای تهیه لوازم ضروری زندگی و یا تأمین هزینه های لازم باشد که در این صورت اگر بعد از سال خمسی در آینده ی نزدیک در راه های مذکور مصرف شود، خمس ندارد.

پس انداز حقوق برای هزینه های ازدواج

بنده مجرد هستم و قصد ازدواج دارم. الحمدلله تاکنون توانسته ام مبلغی را به قصد ازدواج پس انداز کنم تا صرف مقدمات ازدواج کنم. بزودی سال خمسی بنده به پایان می رسد. بنده کارمند هستم و درآمد محدودی دارم و در صورت پرداخت خمس، در تدارک مقدمات ازدواج به چالش برمیخورم. همین مبلغ پس انداز شده نیز کفاف کلیه ی هزینه های اولیه ی یک ازدواج با مراسم های ساده را نمی دهد. با در نظر گرفتن این موارد، آیا این پس انداز مشمول خمس می شود؟

اگر نسبت به مقدمات ازدواج _ هر چند مثل خواستگاری _ اقدام کرده اید، میتوانید خمس مبلغ مذکور را نپردازید و امور مربوط به ازدواج را انجام دهید.

طلاب علوم دینی، اگر درآمدی از طریق تبلیغ و کار یا سهم امام (علیه السلام) داشته باشند، آیا مشمول خمس است یا اینکه می توانند بدون پرداخت خمس، برای هزینه های ازدواج پس انداز کنند؟

شهریه ای که طلاب علوم دینی دریافت می کنند، متعلق خمس نیست ولی درآمدهای حاصل از تبلیغ و کار، حکم سایر درآمدها را دارد.

پس انداز برای ساخت خانه

دو سال است قطعه زمینی را برای ساخت خانه خریده ام؛ اگر از مخارج روزمره پولی را برای ساختن خانه در آن، پس انداز کنم _ زیرا در حال حاضر مستأجر هستم _ آیا در پایان سال به آن خمس تعلق می گیرد؟

اگر قبل از رسیدن سال خمسی، مصالح ساختمانی مورد نیاز را بخرید، خمس ندارد.